

15 ROKOV AKTÍVNEJ ČINNOSTI SPOLKU PERMON MARIANKA

Spolok Permon Marianka si dňa 29. 12. 2021 pripomína jubilejné pätnáste výročie svojho vzniku. Za toto obdobie sa mu podarilo zrealizovať množstvo aktivít a zaradiť Marianku medzi slovenské banské mestá a obce. Popri významných cirkevných a pútnických tradíciách, či sakrálnych stavbách, tak majú v súčasnosti návštevníci Marianky možnosť oboznámiť sa aj s jej bohatou históriou ťažby a spracovania bridlice.

Všetko to začalo v roku 2005, keď bolo pri čistení opustenej pivnice v Marianskom údolí objavené jej zatopené pokračovanie. Po vyčerpaní vody sa podarilo preniknúť do priestorov štôlne, ktorá je v súčasnosti jediným známym podzemným banským dielom na ťažbu bridlice na Slovensku. To dalo podnet na založenie Spolku Permon Marianka, ktorého cieľom je dokumentácia, záchrana a prezentácia montánneho dedičstva a zachovanie baníckych tradícií v Marianke. Od roku 2007 je Spolok Permon Marianka členom Združenia baníckych spolkov a cechov Slovenska.

V roku 2014 spolok vybudoval pred Bridlicovou štôľňou v Marianskom údolí vstupný portál a tým vytvoril Miniexpozíciu ťažby a spracovania bridlice v Marianke, ktorá je najmenšou banskou expozíciou na Slovensku. Pre verejnosť bola slávnostne sprístupnená dňa 28. 6. 2014 za účasti biskupa Mons. Františka Rábeka. Návštevníci sa v nej môžu oboznámiť s históriou ťažby a priemyselného spracovania bridlice v Marianke, na fotografiách si pozrieť trvalo zatopené podzemné priestory štôlne, vidieť výrobky z bridlice, ukážku osekávania bridlice, strihania bridlicových srdiečok na ručných alebo pákových nožniciach, vyskúšať si písanie griflíkom na bridlicovú školskú písaciu tabuľku a príležitostne aj ukážku prehrávania šelakových platní na storočnom klukovom gramofóne, ktoré sa vyrábali z bridlicovej múčky. Na začiatku

roku 2017 bola Miniexpozícia zaradená medzi evidované múzejné zariadenia na Slovensku. Ročne si ju pozrie okolo 800 – 900 návštevníkov. Okrem záujemcov v pravidelných otváracích termínoch sú to aj vopred ohlásené skupiny žiakov, deti z letných táborov, rodiny s deťmi, členovia rôznych občianskych združení a ďalší.

Na mieste bývalej Šifrovej jamy v Marianke (Panský les), kde sa v ro-

Požehnanie portálu Bridlicovej štôlne v Marianskom údolí (2014),
foto: Elena Bachledová

Sprevádzanie návštevníkov po Miniexpozícii ťažby a spracovania bridlice v Marianke, foto: Ivan Paška

Strihanie bridlice na pákových nožniciach v Miniexpozícii,
foto: Roman Lehotský

koch 1859 – 1916 priemyselne ťažila a v dielnach spracovávala bridlica, predovšetkým na strešnú krytinu a školské písacie tabuľky, Spolok Permon Marianka na pripomenutie si jej slávy, v roku 2010 postavil Kaplnku sv. Barbory, patrónky baníkov. V roku 2011 ku kaplnke nainštaloval informačnú tabuľku Slovenskej banskej cesty a v roku 2018 doplnil aj banský vozík na prepravu bridlice.

Spolok Permon Marianka sa venuje aj publikačnej činnosti. V roku 2011 vydal brožúru Čierny mramor z Marianky alebo po stopách slávnej ťažby mariatálskej bridlice, v roku 2017 nakrútil 21-minútový dokumentárny film Putovanie za marian-

Kaplnka sv. Barbory, informačná tabuľa SBC a banský vozík na mieste bývalej Šifrovej jamy v Marianke, foto: Ivan Paška

skou bridlicou a v roku 2019 vydal komplexnú publikáciu Veľkú knihu o marianskej bridlici. Výsledky svojej práce prezentovali členovia spolku na konferenciách v Banskej Štiavnici a Pezinku. V Českej republike to bolo vo Vítkove, Budišove nad Budišovkou a v Prahe.

K tradičným každoročným podujatiam, ktoré organizuje Spolok Permon Marianka, patria slávnostné Otvorenie sezóny Miniexpozície ťažby a spracovania bridlice v Marianke, spravidla spojené s vítaním do života novej publikácie, Noc múzeí a galérií, ktoré sa v posledných dvoch rokoch konali online formou webinárov, Deň obetí banských nešťastí a za svetla originálnych historických banských lúč Svätobarborský sprievod. Tradičným spolkovým jesenným podujatím je aj obľúbená Výstava húb v Marianke.

Spolok Permon Marianka zorganizoval aj 3 odborné semináre s medzinárodnou účasťou prednášateľov z Českej republiky a Maďarska. V roku 2009 to bol odborný seminár Bridlica – čierny mramor v strednej Európe, v roku 2016 Marianska bridlica naprieč storočiami a v roku 2017 Využitie opustených podzemných a povrchových banských diel v Marianke a Borinke.

Členovia spolku každoročne reprezentujú obec Marianka na Stretnutiach banských miest a obcí Slovenska a niektoré roky aj na Stretnutiach banských miest a obcí Českej repub-

Účastníci odborného seminára v spoločenskej sále Polyfunkčného centra v Marianke (2017), foto: Ivan Paška

Členovia spolku na 7. stretnutí banských miest a obcí Slovenska v Kremnici (2014), foto: Blanka Lehotská

liky, ktorých súčasťou sú aj stretnutia zástupcov spolkov s ich primátormi a starostami. Marianka tak bola prezentovaná v Pezinku, Spišskej Novej Vsi, Rožňave, Banskej Štiavnici, Košiciach, Kremnici, Banskej Bystrici, Gelnici, Novej Bani, Ľubietovej a Nižnej Slanej. V Českej republike to bolo v Stříbre, Havířove, Příbrami, Sokolove a Jihlave.

Viacerí členovia spolku boli za svoje aktivity vyznamenaní Čestným odznakom ministra hospodárstva SR Za zachovanie tradícií a niektorí aj Čestným od-

znakom sv. Barbory, ktorý udeľuje Združenie baníckych spolkov a cechov Slovenska.

Dlhodobu Spolok Permon Marianka spolupracuje so Spolkom pre montánny výskum, s Malokarpatským baníckym spolkom a Neziskovou organizáciou Barbora. Úspešne sa rozvíja aj spolupráca s občianskymi združeniami z Českej republiky, ktorými sú Krajina bŕidlice a Zálužné.

V súčasnosti sa Spolok Permon Marianka angažuje v rozbiehajúcim sa projekte Geopark Malé Karpaty, modernom nástroji regionálneho rozvoja.

Množstvo z aktivít Spolku Permon Marianka by nebolo možné zrealizovať bez finančnej a morálnej podpory obce Marianka, za čo jej patrí naše veľké poďakovanie. Veľmi si ceníme aj účasť starostov Marianky na našich významnejších podujatiach.

Roman Lehotský
predseda Spolku Permon Marianka

S kolegami z geoparkov Slovenskej a Českej republiky na Pezinskom permoníkovi (2021), foto: Eva Emzler

